

اقتصاد و تولید در دانش آزاد

بنیاد دانش آزاد

روش ارتباطی

عضویت در لیست پستی iranfsug@googlegroups.com

مجوز انتشار

GNU Free Documentation License

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فهرست مطالب

۳	فهرست مطالب	
۴	مقدمه	۱
۴	مقدمه‌ی ۱	۱.۱
۵	مقدمه‌ی ۲	۲.۱
۷	اقتصاد	۲
۷	تعریف اقتصاد سرمایه‌داری	۱.۲
۹	تعریف اقتصاد دانش آزاد	۲.۲
۹	تفاوت دو دیدگاه	۳.۲
۱۰	عرضه	۴.۲
۱۱	تقاضا	۵.۲
۱۱	نیازهای ساختگی	۱.۵.۲
۱۴	تولید	۳
۱۴	پشتیبانی	۱.۳
۱۴	نگهداری	۲.۳
۱۵	توسعه	۳.۳
۱۵	کیفیت توسعه	۱.۳.۳
۱۵	تضمین توسعه	۲.۳.۳
۱۶	هزینه‌ها	۴.۳
۱۷	درآمد	۵.۳
۱۹	حقوق مصرف‌کننده	۶.۳
۱۹	تبلیغات	۷.۳
۲۰	تبلیغات رقابتی	۱.۷.۳
۲۰	تبلیغات آگاهی‌رسان	۲.۷.۳
۲۱	لزوم تبلیغات	۳.۷.۳
۲۱	روش تبلیغات	۴.۷.۳
۲۲	مکانیسم رفتاری نظام سرمایه‌داری	۴
۲۴	مکانیسم رفتاری سیستم دانش آزاد	۵
۲۵	مراجع	

۱ مقدمه

۱.۱ مقدمه‌ی ۱

بیشتر افرادی که برای اولین بار با پدیده‌ای به نام نرم‌افزار آزاد آشنا می‌شوند و رایگان بودن آن را مشاهده می‌کنند، باور نمی‌کنند که نرم‌افزار آزاد واقعاً و بدون هیچ هدف پنهانی رایگان باشد. این افراد سؤالاتی را مطرح می‌کنند که سعی می‌کنیم در زیر به برخی از آن‌ها اشاره کنیم:

سؤالات بدبینانه

- آیا نرم‌افزار آزاد سلاح دشمنان علیه ما نیست؟ [۹] [۱۶]
- آیا نرم‌افزار آزاد ضرر پنهانی برای ما دارد که رایگان در اختیار ما قرار می‌گیرد؟ [۶] [۷] [۱۰] [۱۱] [۱۲]
- آیا هدف نرم‌افزار آزاد از بین بردن پایه‌های کسب درآمد از طریق نرم‌افزار و در پی آن از بین بردن صنعت برنامه‌نویسی در کشورها نیست؟ [۱۹] [۲۳]

سؤالات خوش‌بینانه

- نرم‌افزار آزاد یک حرکت خیریه، دانشگاهی یا تبلیغاتی است. آیا می‌توان پایه‌های صنعت نرم‌افزار را بر روی آن قرار داد؟
- منفعت تولیدکننده‌ی نرم‌افزار با رایگان بودن نرم‌افزار آزاد چگونه تأمین می‌شود؟ [۴] [۵] [۱۰] [۱۱] [۱۶] [۱۹] [۲۳] [۲۵] [۲۶] [۳۰]
- استفاده‌ی رایگان افراد دیگر از محصولات تولیدی ما، دیوانگی و از بین بردن خود نیست؟ [۲] [۹] [۱۳] [۴] [۵]

دسته‌ی دیگر، افرادی هستند که با نرم‌افزار آزاد آشنایی دارند. آنان نیز با مشکل بزرگی به نام کسب درآمد از طریق نرم‌افزار آزاد روبرو هستند.

- هزینه‌های تولید نرم‌افزار آزاد از کجا تأمین می‌شود؟
- هزینه‌های سرسام‌آور تولید چگونه می‌تواند توسط جامعه و فقط با Donation تأمین شود؟
- جامعه از پروژه‌های آزاد ما حمایت کافی نمی‌کند. ما نمی‌توانیم تنها به جامعه برای تولید محصولات آزاد تکیه کنیم. [۴] [۲۵] [۲۶] [۳۰]

به راستی پاسخ این سؤالات و راه‌حل این ابهامات چیست؟ ما معتقدیم که پاسخ این سؤالات در مفهوم بزرگتری به نام دانش آزاد [۲۹] و خصوصیات آن نهفته است. خصوصیات آن که مکانیسمی متفاوت از آنچه امروزه با آن مواجه هستیم را پدید می‌آورد. جامعه‌ی متفاوت بر پایه‌ی قوانینی متفاوت. طبیعی است که درک نرم‌افزار آزاد به عنوان اولین محصول قرن جدید این مکانیسم^۱، بدون شناخت مختصات این جامعه‌ی جدید، کاری است البته دشوار. ما در این مقاله قصد داریم تا یکی از پیچیده‌ترین خصوصیات این جامعه‌ی جدید (دانش آزاد) یعنی اقتصاد را بررسی کنیم.

۲.۱ مقدمه‌ی ۲

ما معتقدیم که سیستم اقتصادی فعلی (سرمایه‌داری) [۲] [۹] [۱۶] [۱۷] [۲۰] [۲۲] [۲۴] در بهترین و خوشبینانه‌ترین حالت در بعضی از زمینه‌ها ناتوان است و سیستم بهتری برای مدیریت اقتصاد جامعه وجود دارد. ما در ابتدا سؤالاتی را مطرح می‌کنیم که این مقاله قصد دارد تا به آن پاسخ دهد پس اگر پاسخ این سؤالات را در سیستم اقتصادی فعلی می‌دانید، نیازی به مطالعه‌ی این مقاله نخواهید داشت. سؤالاتی از قبیل:

۱. سیستم اقتصادی فعلی (سرمایه‌داری) چگونه به افرادی که توان مالی مناسب برای پرداخت هزینه‌های محصول را ندارند، خدمات ارائه خواهد کرد؟ [۱۶]
۲. سیستم اقتصادی فعلی چگونه نیاز به سرمایه‌ی هنگفت برای تبدیل شدن افراد جامعه به تولیدکننده را برطرف می‌کند؟
۳. سیستم اقتصادی فعلی چه راه‌کاری برای کاهش قیمت محصولات به جای افزایش روز افزون آن دارد؟
۴. سیستم اقتصادی فعلی چه راه‌کاری برای حل مشکل کسب سود توسط کار انجام نشده دارد؟ [۱۲]

۱ منظور از قرن جدید این است که این مکانیسم قرن‌ها است که وجود دارد و ابداعی تازه نیست

۵. سیستم اقتصادی فعلی چه دورنمایی را برای کم‌تر شدن تعداد کارگران جامعه دارد؟
و سؤالات بسیار دیگر.

سؤالات و نظرات شما خواننده‌ی عزیز می‌تواند راه‌گشای ما در تحقق این هدف باشد.

۲ اقتصاد

اقتصاد ضلع سوم و نهایی شکل‌گیری جامعه‌ی دانش آزاد است. اضلاع مثلث تشکیل‌دهنده‌ی جامعه‌ی دانش آزاد، دانش، اجتماع و اقتصاد است. برای درک بهتر اقتصاد، می‌بایست خصوصیات «سیستم آموزشی دانش آزاد» و «روابط اجتماعی دانش آزاد» را بشناسیم. متأسفانه هنوز محتوای مکتوبی در این راستا تهیه نکرده‌ایم و مقاله‌ی حاضر اولین اثر از این سه‌گانه است. با امید به خدا تلاش خواهیم کرد تا مقالات «سیستم آموزشی دانش آزاد» و «روابط اجتماعی دانش آزاد» را نیز تهیه کنیم.

۱.۲ تعریف اقتصاد سرمایه‌داری

تعاریف زیادی درباره‌ی مفهوم اقتصاد شده است اما ما اینجا از نظر آدام اسمیت^۱ استفاده می‌کنیم چون از جملات و تعبیری استفاده کرده است که در ادامه بی‌نهایت به کار ما خواهد آمد.

آدام اسمیت^۲ فیلسوف و اقتصاددان برجسته اسکاتلندی و موسس مکتب اقتصاد کلاسیک است. او را تدوین‌کننده مبانی سرمایه‌داری مدرن می‌دانند.^۳ او در کتابش ثروت ملل مبانی علم اقتصاد را مدون کرده است. این شاید از معروف‌ترین سخنان او باشد که:

۱ ما در اینجا به اینکه اسمیت کیست و به چه جبهه‌ی اعتقادی و سیاسی وابسته است کاری نداریم

۲ آدام اسمیت در ویکی‌پدیای انگلیسی

۳ آدام اسمیت در ویکی‌پدیای پارسی

۴ ذکر این نکته خالی از لطف نیست که نقل قول ما از اقتصاد، از زبان یکی از تدوین‌کنندگان مبانی اقتصاد سرمایه‌داری است، حال آنکه ما دشمن شماره‌ی یک سرمایه‌داری به شکل امروزی هستیم

انسان تقریباً همیشه به یاری هموعان خود احتیاج دارد^۱ و حساب کردن تنها روی خیرخواهی آنها امری بیهوده است^۲ [۹]. آدمی در جلب یآوری و همراهی دیگران وقتی بهتر کامیاب می شود که آنان را ذینفع سازد و آنها را قانع کند که قبول پیشنهاد او به نفع خود آنها است^۳. این همان کاری است که فردی که مبادله معینی را پیشنهاد می کند انجام می دهد؛ معنای پیشنهادش چنین است: آنچه را که من به آن نیاز دارم به من بدهید تا من هم آنچه را شما به آن احتیاج دارید به شما بدهم^۴ [۱۳]. مفهوم هر معامله همین است و به همین ترتیب است که ما امروزه بیشتر خدمات و چیزهای مورد نیاز خود را از یکدیگر به دست می آوریم. این از خیرخواهی قصاب، مشروب ساز و نانوا نیست که ما بر سر میز خود شام داریم، بلکه از علاقه آنها به نفع خودشان است^۶. ما به انسانیت و نوع دوستی آنها متوسل نمی شویم^۷ بلکه به نفع طلبی و سودجویی آنها مراجعه می کنیم^۸. ما از نیازمندی های خود با آنها صحبت نمی کنیم، بلکه از منافع آنها سخن می رانیم^۹.

۱ این جمله یکی از نشان های اصلی دانش آزاد است که در اینجا دلیلی برای وجاهت تفکر مخالفان آن است
۲ این جمله یکی از اصلی ترین تفاوت های دانش آزاد با نظام سرمایه داری است. یکی از خصوصیات دانش آزاد، نبود نیاز به خیرخواه بودن همه ی جامعه و کافی بودن خیرخواهی تنها قسمتی از جامعه است (سوالی که هنوز برای آن پاسخ محکمی نداریم این است که خیرخواهی چند درصد از افراد جامعه برای برآورده کردن نیاز کل جامعه کافی خواهد بود؟ [۳۲]
۳ دانش آزاد نیز در این اصل با نظام سرمایه داری اتفاق نظر دارد ولی در عین حال مدعی این است که نفعی که نظام سرمایه داری برای افراد جامعه مدعی آن است، به دست نخواهد آمد زیرا نفع افراد جامعه، فقط و فقط در بدست آمدن نفع جامعه خواهد بود

۴ این یک جور گروکشی نیست؟ آیا ارتباطی با معامله با مضطر دارد که در دین اسلام حرام اعلام شده است؟
۵ دانش آزاد این جمله را اینگونه بیان می کند «آنچه را که من به آن نیاز دارم به من بدهید تا آنچه را جامعه به آن نیاز دارد به جامعه بدهم» یا به صورت دقیق تر «آنچه را جامعه به آن نیاز دارد و من دارم، به جامعه می دهم تا آنچه را من نیاز دارم، در اختیار من و همه ی افراد جامعه قرار بگیرد»

۶ اینکه عده ای غذا برای خوردن ندارند دلیلش این است که قصاب و نانوا علاقه ای به رفع نیاز خود ندارند و در واقع خیرخواه خود نیستند. جامعه نیازی به این ندارد که انسان ها خیرخواه یکدیگر باشند، اگر خیرخواه خود باشند کافی خواهد بود [۱۰] [۱۶] [۱۹]

۷ که اگر می شدیم به اندازه ی نیازمندان تولید می کردیم و نه به اندازه ی توانمندان

۸ یکی از اصولی که علم اقتصاد امروزی برپایه ی آن استوار است، اصل عرضه و تقاضا است. به زبان ساده می شود اینطور بیان کرد که اگر توان من در تولید محصول، بیش از تقاضای جامعه بود (بخوانید بیش از افرادی که توان برآورده کردن نیاز من را داشته باشند، نه افرادی که نیاز به محصول من دارند)، من عرضه را کاهش خواهم داد تا ارزش محصول من و در پی آن برآورده شدن نیاز من تضمین گردد

۹ ما نه از نیاز خود با آنان صحبت می کنیم و نه از منافع آنان، بلکه از نادانی آنها نسبت به راه رفع نیازشان استفاده می کنیم [۱۶] [۳۲]

۲.۲ تعریف اقتصاد دانش آزاد

- اقتصاد دانش آزاد روشی است که در آن نیازهای واقعی جامعه شناخته شده و در راستای برطرف کردن دائمی آن تلاش می‌شود.
- محصولات به تعداد نیازمندان جامعه تولید می‌شود.
- تولیدکنندگان شامل تمام افرادی که می‌خواهند نیازی از جامعه را برطرف کنند، می‌شود.

۳.۲ تفاوت دو دیدگاه

به زبان ساده می‌توان این‌گونه بیان کرد که یک معامله بخاطر وجود عامل‌های زیر شکل می‌گیرد:

- فروشنده یا تولیدکننده
- خریدار یا مصرف‌کننده
- نیاز که شامل نیاز تولیدکننده و مصرف‌کننده می‌شود. برای بررسی اهمیت نیاز ما تقاضا را بررسی می‌کنیم
- محصول که نتیجه‌ی کنش میان نیاز و تولیدکننده و مصرف‌کننده است. برای بررسی محصول ما عرضه را بررسی می‌کنیم

اما نکته‌ی مهم و تفاوت اصلی دانش آزاد و سیستم انحصاری، نتیجه‌ای است که فعالیت بالا در پی خواهد داشت. در سیستم انحصاری صرفاً برآورده شدن نیاز دوطرف معامله و رضایت آن‌ها کفایت می‌کند^۱ اما در سیستم دانش آزاد، جزء مهم دیگری وجود دارد که نقش تعیین‌کننده‌ای در معامله‌ی بالا دارد؛ جامعه. در سیستم انحصاری عمداً (یا غیر عمد) از نقش و حقی که جامعه در انجام هر معامله دارد، چشم‌پوشی می‌شود [۱۶] و جامعه به عنوان عنصری مستقل و صاحب حق شناخته نمی‌شود بلکه جامعه، مجموعه‌ای از تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان تعریف می‌شود که هر کدام به حق خود در معامله رسیده‌اند. ما تعریف بالا را از جامعه درست نمی‌دانیم زیرا که جامعه تنها متشکل از تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان نیست. عده‌ی زیادی از افراد جامعه در طول تاریخ ابزار بوده‌اند. ابزارهایی که چون توان کافی برای تولید نداشتند، نمی‌توانستند محصولی تولید کنند که نیاز دیگران را برآورده کند و از دستیابی به نیاز خود به عنوان مصرف‌کننده نیز ناتوان می‌شدند. این عده در گذشته‌ی نه‌چندان دور، برده نامیده می‌شدند و تحت مالکیت تولیدکنندگان. امروزه باور عمومی این است که برده و برده‌داری سال‌ها است که از بین رفته است اما اگر دقیق‌تر نگاه کنیم می‌بینیم که نه تنها این چرخه‌ی معیوب از بین نرفته است بلکه گسترده‌تر و خطرناک‌تر از قبل نیز شده است چرا که در زمان گذشته بردگان به حال خود آگاه بودند و تلاش می‌کردند تا وضعیت

۱ این روش نیاز به عامل سوم مهارکننده دارد. به این صورت که همیشه امکان آن وجود دارد تا تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان به هر قیمتی بخواهند تا به منافع خود دست یابند.

خود را تغییر دهند حال آنکه امروزه این آگاهی از بین رفته است و جامعه با بیماری روبه‌رو است که از شناختش ناتوان شده است. به طور خلاصه می‌توان این‌گونه بیان کرد که سیستم انحصاری نه تنها در راستای کم کردن این شکاف تلاشی نکرده است بلکه با گسترش و پنهان ساختن آن، از آن برای رسیدن به اهداف خود استفاده می‌کند. در سویی دیگر سیستم دانش آزاد با قرار دادن جامعه در اولویت اهداف خود و به تبع آن حق جامعه در اقتصاد و با تکیه بر آزاد سازی دانش به عنوان تنها پادزهر این سم مهلک، سعی دارد تا این شکاف را کمتر کند. [۱۳]

۴.۲ عرضه

مهم‌ترین عامل مرتبط با عرضه، محصول است. از این رو ابتدا شرایط پیرامون محصول را بررسی می‌کنیم.

• هدف از تولید یک محصول چیست؟

هدف از تولید یک محصول در سیستم دانش آزاد، نیاز فرد است اما این جامعه است که از تولید یک محصول حمایت می‌کند پس اگر محصولی نیاز فرد باشد ولی نفعی برای جامعه نداشته باشد، جامعه از آن حمایت نخواهد کرد (مثلاً هزینه‌ای برای آن پرداخت نخواهد کرد) مانند محصولات هنری. در محصولات هنری این هنرمند است که تصمیم به خلق یک اثر می‌گیرد ولی مادامی که جامعه از اثر هنرمند نفعی نبرد، از هنرمند حمایت نخواهد کرد.

• چه کسی محصول را تولید می‌کند؟

۱. مصرف‌کننده. اغلب محصولاتی که در دانش آزاد تولید می‌شود، اولین بار به دست کسانی تولید شده است که آن محصول مورد نیاز آنان بوده است. امروزه در جوامع، هنرمندانی را می‌بینیم که آثار خود را صرفاً برای استفاده‌ی جامعه خلق می‌کنند، نه برای خودشان و این خود یکی از دلایل کاهش کیفیت و ابتذال محصولات هنری است. این پدیده در زمینه‌های دیگر تولید نیز نمود بسیار دارد. اغلب در جامعه‌ی دانش آزاد، تولیدکنندگان اولین مشتری محصول خود هستند.

۲. سفارش. امکان دارد محصولی مورد نیاز مشتری باشد ولی مشتری توان ساخت آن را نداشته باشد. در این صورت تولیدکننده سفارش را از مشتری گرفته و در قبال دریافت هزینه تولید، محصول را برای مشتری تولید می‌کند.

• خصوصیات محصولات آزاد:

– راه‌حل هر نیاز یکبار پیاده‌سازی می‌شود اما محصولات متفاوتی بنابر نیازهای مصرف‌کنندگان تولید می‌شود

– در تولید محصول، فقط قسمت‌های جدید هزینه خواهند داشت

- قیمت زیاد به علت عدم توانایی در فروش نسخه‌های متعدد

• چه کسی محصول را مصرف می‌کند؟

- تولیدکننده‌ی اولیه

- توسعه‌دهندگان بعدی (تولیدکنندگان ثانویه)

- افراد نیازمند جامعه (هر دو دسته‌ی توانمندان و ناتوانان)

• خصوصیات عرضه:

- قدرت کاهش یا افزایش عرضه در دست تولیدکننده نیست.

- افزایش یا کاهش عرضه روی ارزش محصول تأثیر نمی‌گذارد.

- ارزش محصول وابسته به حمایت جامعه است که حمایت جامعه وابسته به نفع محصول

برای جامعه و سطح آگاهی افراد جامعه از لزوم حمایت از محصولات مفید فایده برای خود است.

۵.۲ تقاضا

بهترین بازار مصرف کدام است؟ بازاری که حد اشباع نداشته باشد، بهترین بازار برای تولیدکننده است. بازار وقتی به اشباع می‌رسد که دیگر تقاضایی برای محصول نباشد. اگر بازار را محل اجتماع تقاضاکنندگان در نظر بگیریم که تولیدکنندگان را به سمت خود جذب می‌کند:

۱. اگر تقاضاکنندگان نیازهای محدودی داشته باشند، در صورتی که تولیدکنندگان بخواهند، بازار بعد از مدتی به حد اشباع خواهد رسید. اگر هم به حد اشباع نرسد این خاصیت همیشه برای تولیدکنندگان تهدیدی جدی باقی خواهد ماند و در بعضی از محصولات دامن تولیدکنندگان را خواهد گرفت. راه حل این مشکل کجاست؟

۲. اگر تقاضاکنندگان نیازهای محدودی نداشته باشند، تولیدکنندگان می‌توانند همیشه از آینده‌ی پرسود خود مطمئن بمانند. چنین بازاری وقتی بوجود خواهد آمد که تقاضا نامحدود باشد و تقاضا وقتی نامحدود خواهد بود که جامعه هر لحظه نیاز جدیدی پیدا کند یا تولیدکننده هر لحظه نیاز جدیدی در جامعه ایجاد کند.

۱.۵.۲ نیازهای ساختگی

به چند دلیل تولیدکنندگان باهوش منتظر ایجاد نیاز در جامعه نخواهند ماند:

۱. اگر جامعه نیاز جدیدی پیدا کند، دیگر تولیدکنندگان نیز برای پاسخ این نیاز شروع به تولید محصول می‌کنند و این یک بازار با رقبای زیاد تولید خواهد کرد.

۲. کشف نیاز جامعه هزینه‌ای به مراتب بیشتر از ایجاد نیاز در آن دارد.

۳. منتظر جامعه ماندن خطرپذیری تولید را بالا می‌برد و اگر جامعه نیاز جدیدی پیدا نکند، تولیدکنندگان دچار مشکلات جدی خواهند شد که می‌تواند رکود اقتصادی بزرگی ایجاد کند.
۴. ممکن است نیاز جامعه در راستای تولید ما گسترش نیابد و در نتیجه پاسخ نیاز جدید جامعه بوسیله‌ی تولیدکنندگان دیگر داده شود و این می‌شود کاشت از ما و برداشت از دیگران.
۵. دلیل آخر اقتصادی نیست بلکه سیاسی است. تولیدکنندگان می‌توانند با ایجاد نیاز در جامعه، آن را به سمت اهداف خود منحرف کنند.

از این رو تولیدکنندگان به سراغ سیستم دیگری رفتند که آن، ایجاد بازار برای محصول است تا ایجاد محصول برای بازار. ما به عنوان تولیدکننده برای محصولی که می‌توانیم تولید کنیم و دیگران نمی‌توانند، نیاز ساختگی در جامعه پدید می‌آوریم.

- تذکر: ایجاد نیاز ساختگی در جامعه با سطح آگاهی افراد جامعه نسبت عکس دارد یعنی هرچه آگاهی جامعه بیشتر باشد، ایجاد نیاز ساختگی در آن مشکل‌تر خواهد بود پس نیاز به راه‌کار دیگری وجود دارد. این راه‌کار پایین نگه داشتن یا کم کردن سطح آگاهی افراد جامعه است که از اثرات آن می‌توان مبارزه با سیستم‌هایی را نام برد که هدف‌شان بالا بردن سطح آگاهی افراد جامعه است. [۲] [۱۷] [۲۰] ۱

نیازهای طبیعی که تولیدکنندگان امروزه توان پاسخ به آن را دارند اغلب در دسته‌ی اول قرار می‌گیرند یعنی دارای بازار محدود هستند و خطر اشباع همیشه برایشان وجود دارد و هرچه تولیدکننده در برآورده کردن نیازهای طبیعی افراد جامعه موفق‌تر عمل کند، سود کمتری نصیبش خواهد شد. در این حالت دو رویکرد پیش خواهد آمد:

۱. اگر هدف برآورده کردن نیازهای طبیعی تمامی افراد اجتماع باشد، نتیجه از دست رفتن ارزش محصول و در نتیجه سود تولیدی است.
۲. اگر هدف کسب سود بیشتر باشد، نتیجه نگاه داشتن جامعه در منحنی عرضه و تقاضا و تولید نکردن به اندازه رفع نیاز همه‌ی افراد جامعه است.

در نقطه‌ی مقابل نیازهای ساختگی دارای بازار محدود نبوده و تولیدکنندگان همیشه می‌توانند به کسب سود بیشتر در این بازار امیدوار باشند. لازم به توضیح نیست که نظام سرمایه‌داری کدام روش را انتخاب خواهد کرد چون کسب سود بیشتر هدف این نظام است. در صورت ایجاد نیازهای ساختگی سؤالاتی مطرح می‌شود:

- هزینه‌ی برآورده کردن این نیاز را چه کسی خواهد پرداخت؟

۱ یکی از اصلی‌ترین دلایل دین‌ستیزی در طول تاریخ و در عصر جدید بیشتر همین موضوع است چون دین در حالت کلی هدفی جز ارتقای سطح آگاهی افراد جامعه نسبت به نیازهایش و راه درست رفع آن نیازها ندارد.

- افرادی از اجتماع که در تأمین هزینه‌ی نیازهای طبیعی خود دچار مشکل هستند، چگونه می‌توانند پاسخگوی هزینه‌ی نیازهای جدید باشند؟

در این صورت ما یک مشکل به مشکلات کسانیکه نمی‌توانند هزینه‌های فعلی خود را تأمین کنند، اضافه می‌کنیم. توجه به این نکته ضروری است که این نیازها واقعی نیستند. ایراد دیگری که این سیستم دارد این است که بعد از ایجاد نیاز، امکان بهره‌مندی همه‌ی جامعه را فراهم نمی‌کند و فقط توانمندان می‌توانند نیاز خود را برآورده کنند و نیازی به باقی نیازمندان اضافه می‌شود. اینچنین جامعه‌ای روزبه‌روز نیازمندتر می‌شود و دایره‌ی افراد توانمند روزبه‌روز کوچکتر خواهد شد.

انواع نیازهای ساختگی:

نیازهای ساختگی به دو بخش قابل توجه و توهمی تقسیم می‌شوند. نیازهای ساختگی قابل توجه را می‌توان با عرضه‌ی نامحدود محصول به اندازه‌ی نیازمندان آن، از بین برد. نیازهای ساختگی توهمی بهتر است با آگاه‌سازی افراد جامعه از بین برود. نیازهای طبیعی نیز با عرضه‌ی نامحدود محصول از بین خواهند رفت.

- چرا نیازهای ساختگی بوجود می‌آید؟

برای کسب سود افرادی که مدعی داشتن راه‌حل‌های انحصاری برای آن نیازها هستند. در صورتی که انحصار وجود نداشته باشد، راه‌حل‌ها در اختیار همه‌ی نیازمندان خواهد بود و در این صورت امکان کسب سود نخواهد بود و بنابراین از ابتدا نیازی ساخته نخواهد شد.

- نیاز ساختگی چگونه بوجود می‌آید؟

نمی‌دانیم.

- روند برآورده کردن نیازها در سیستم اقتصادی دانش آزاد چگونه است؟

برآورده شدن نیازها در دانش آزاد بنابر اولویت آن‌ها از نیازهای طبیعی تا نیازهای ساختگی، موجب می‌شود که در ابتدا هزینه‌ها در سطوح پایین‌تر کاهش یافته و کاهش هزینه در هر مرحله، هزینه‌های مراحل بعد را به شدت کاهش دهد.

۳ تولید

۱.۳ پشتیبانی

نگهداری محصول معنای خاصی در اقتصاد انحصاری ندارد. سعی شده با پررنگ‌تر کردن فروش، نقش پشتیبانی به حاشیه رانده شود. عدم تضمین‌های حقوق مصرف‌کننده در سیستم اقتصاد انحصاری، شرایط را برای فروشندگان فراهم آورده تا روزه‌روز بیشتر این حقوق را نادیده بگیرند. حقوقی از قبیل نگهداری، توسعه و در کل پشتیبانی محصول فروخته‌شده به مصرف‌کننده. در سوی دیگر سیستم، دانش آزاد با توجه به وابستگی شدید به رضایت مشتری، بیشترین تلاش را برای احقاق حقوق مشتری انجام می‌دهد. از این رو با توجه به تفاوت‌های سیستم‌های دانش آزاد و انحصاری، دانش آزاد تمرکز خود را بر روی پشتیبانی و توسعه‌ی محصولات ارائه‌شده و در کل، کسب و حفظ رضایت مشتری قرار داده است.

۲.۳ نگهداری

نگهداری به عنوان یکی از راه‌های کسب درآمد تولیدکننده و حفظ رضایت مشتری، اهمیت زیادی دارد؛ تا حدی که امروزه بنگاه‌های خدماتی بزرگ و گسترده‌ای برپایه‌ی نگهداری و توسعه‌ی محصولات آزاد شکل گرفته‌اند که از موفقیت‌های زیادی نیز برخوردار بوده و همچنین نقش مهمی در گسترش و آشنایی بیشتر افراد جامعه با این سیستم داشته‌اند. نکته‌ی دیگر در نگهداری دانش آزاد از محصولات تولیدی خود این است که نگهداری و توسعه، وابسته به تولیدکننده‌ی اولیه نیست و مشتری می‌تواند حتی در صورت موجود نبودن تولیدکننده‌ی اولیه، انتظار وجود پشتیبانی و توسعه را داشته و از آن بهره‌مند شود.

۳.۳ توسعه

در سیستم اقتصاد انحصاری حتی با وجود پیشرفت روز افزون علم و فن آوری، توسعه‌ی محصولات بصورت پلکانی-زمانی و اغلب با پایه‌ی دانش پایین‌تر از سطح علم روز می‌باشد تا بتواند حداکثر سود تولیدکننده را تضمین کند. در بیشتر موارد توسعه‌ی محصولات انحصاری، خود بصورت محصول جدیدی عرضه می‌شود و ارتقای محصولات قبلی امکان‌پذیر نمی‌باشد و تلاشی هم برای فرآهم ساختن امکان ارتقای محصولات قبلی انجام نمی‌دهد در صورتیکه در سیستم دانش آزاد، تمام تلاش سیستم در راستای هماهنگ‌سازی ارتقاها و توسعه‌های جدید محصولات با نسخه‌های پیشین است که این خود عاملی برای صرفه‌جویی مشتری در هزینه‌های ارتقا و صرفه‌جویی تولیدکننده در هزینه‌های تولید می‌باشد. [۸]

۱.۳.۳ کیفیت توسعه

در سیستم انحصاری، هیچ لزومی بر توسعه‌ی باکیفیت وجود نداشته و تنها عامل تعیین‌کننده میزان سودآوری توسعه است؛ حتی در مواردی که رقابت وجود دارد نیز کیفیت توسعه با توجه به میزان سودآوری آن تعیین می‌شود و نه خواست و رضایت مشتری. سیستم فروش انحصاری یکی از مهم‌ترین عوامل نبود لزوم کیفیت در محصولات تولیدی و کیفیت توسعه‌ی محصولات قبلی است. پرداخت، قبل از استفاده از محصول و سنجش توانایی محصول در انطباق با نیازهای مشتری و کسب نکردن رضایت مشتری یکی از عوامل کاهش انگیزه‌ی تولیدکننده برای تولید محصول باکیفیت است. یکی دیگر از عوامل کاهش کیفیت توسعه‌ی محصولات، محدود بودن مجوز توسعه محصولات (انحصاری بودن محصول) به تولیدکننده‌ی اصلی است. در دانش آزاد هر فردی می‌تواند محصولات آزاد را توسعه دهد و علاقه‌ی توسعه‌دهندگان به استفاده‌ی جامعه از توسعه‌ی آن‌ها در کنار ملاک بودن کیفیت توسعه برای مصرف‌کنندگان و وجود انتخاب‌های متعدد برای آن‌ها، موجب می‌شود که هر توسعه‌دهنده‌ای بیشترین تلاش خود را در جهت افزایش کیفیت توسعه‌ی محصول انجام دهد. همچنین آزادی در استفاده از ایده‌های دیگر توسعه‌دهندگان، موجب می‌شود توسعه‌ها از بهترین ایده‌های موجود بهره ببرند و در نتیجه کیفیت همه‌ی آن‌ها با سرعت زیادی افزایش یابد.

۲.۳.۳ تضمین توسعه

چه تضمینی وجود دارد که تولیدکننده‌ی یک محصول، آن را توسعه دهد؟ یکی از امکاناتی که سیستم سرمایه‌داری به تولیدکنندگان خود می‌دهد، انحصار [۱۷] [۲۰] است. قدرت انحصار، به تولیدکننده این امکان را می‌دهد تا با خیال راحت به فروش محصولات خود پرداخته و نگرانی بابت تولید و فروش محصول خود توسط دیگر تولیدکنندگان نداشته باشد. این امر سبب ایجاد بازار درآمدی مناسبی می‌شود که در آن تولیدکننده می‌تواند تا مدتی که تولیدکننده‌ی رقیب به محصولی مشابه دست پیدا نکرده است، محصول خود را بدون نیاز به توسعه و بروزرسانی

به مصرف‌کننده بفروشد و لزومی به پیاده‌سازی توسعه‌های جدید و بهینه‌سازی محصول خود نبیند در صورتیکه در سیستم دانش آزاد به دلیل نبود انحصار فروش و در دسترس بودن محصول و دانش تولید آن برای عموم، ظرف مدت زمان کوتاهی از عرضه‌ی یک محصول توسط تولیدکننده‌ی اولیه، دیگر تولیدکنندگان نیز می‌توانند همان محصول را عرضه کنند. این موضوع یکی از اساسی‌ترین و چالش برانگیزترین تفاوت‌های سیستم سرمایه‌داری و دانش آزاد در زمینه‌ی تولید و فروش محصولات (کسب و کار) است. این تفاوت باعث می‌شود تا تولیدکنندگان آزاد، هر لحظه در فکر توسعه و ارتقای محصولات عرضه‌شده‌ی خود باشند و تولیدکنندگان ثانویه نیز اغلب محصول کپی‌شده را با امکانات جدید به بازار عرضه کنند. شایان توجه است که پشتیبانی نیز مانند توسعه، تحت تأثیر شدید این خصوصیت سیستم دانش آزاد است و تولیدکننده‌ای که توسعه‌ی سریع‌تر و پشتیبانی بهتری ارائه می‌دهد، همیشه مورد قبول بیشتر جامعه خواهد بود. دلیل دیگر تضمین توسعه در سیستم دانش آزاد، قیمت‌های حداقلی است. خصوصیتی که در قبل گفته شد به شما به عنوان تولیدکننده این امکان را نمی‌دهد که بتوانید محصول تولیدی خود را به هر قیمتی که بخواهید در جامعه عرضه کنید. امکان تولید محصول شما برای همه، این توانایی را دارد تا در صورت بوجود آمدن قیمت‌های کاذب دارای ارزش افزوده‌ی بسیار^۱، به راحتی قیمت‌ها را شکسته و تا حد مینیمم، قیمت‌ها را پایین آورد. این کاهش قیمت، تولیدکنندگان آزاد را ملزم به تولید هر روزه و توسعه‌ی محصولات و پشتیبانی بهتر از محصولات می‌کند که نتیجه‌ای جز پیشرفت بیشتر و سریع‌تر محصولات و در ادامه، رفاه جامعه نخواهد داشت.^۲ در صورتیکه در سیستم سرمایه‌داری، انحصاری که به تولیدکننده داده می‌شود، امکان افزایش قیمت محصولات را تا حد توان به تولیدکننده می‌دهد و این علاوه بر افزایش بیشتر قیمت و فشار به جامعه، باعث کندی روند پیشرفت محصولات نیز می‌شود. سود حاصل از کم شدن قیمت‌ها به چه کسی خواهد رسید؟ آیا غیر از این است که جامعه از قبل این کاهش هزینه سود خواهد برد؟

۴.۳ هزینه‌ها

هزینه‌ها یکی از مهم‌ترین بخش‌های تولید برای تولیدکننده و عامل تعیین‌کننده برای مصرف‌کننده است. کم شدن هزینه‌های تولید، امکان تولید را برای تولیدکنندگان بیشتری فراهم می‌کند^۳ و از طرف دیگر با کاهش قیمت‌ها، امکان استفاده‌ی افراد بیشتری از جامعه، از محصول تولیدی فراهم می‌شود. تفاوت در هزینه‌ها بین سیستم سرمایه‌داری و دانش آزاد تا حد بسیار زیادی به خصوصیات ماهیتی این دو سیستم برمی‌گردد. همانطور که در توضیحات قبلی این مقاله نیز تا حدودی عنوان شد، نبود انحصار در محصولات و دانش تولید آن‌ها، باعث می‌شود تا تولیدکنندگان بتوانند از نتیجه‌ی تلاش‌ها و هزینه‌های یکدیگر استفاده کنند که این کار سبب می‌شود:

۱ پدیده‌ای مانند ارزش افزوده نمی‌تواند در سیستم دانش آزاد شکل بگیرد و مخصوص سیستم سرمایه‌داری است

۲ در سیستم سرمایه‌داری وقتی جامعه حق رفاه خواهد داشت که سود سرمایه‌دار تأمین شده باشد

۳ نیازی به داشتن سرمایه‌ی هنگفت برای شروع تولید نخواهد بود

۱. بجای اختراع چرخ توسط هر تولیدکننده و گرفتن هزینه‌ی آن از مصرف‌کننده (افزایش چندین برابری هزینه‌ها)، چرخ یکبار اختراع شده و همه از آن سود ببرند؛ هم تولیدکنندگان و هم مصرف‌کنندگان. [۳۶] [۳۴] [۳۵] سود حاصل از این کار دارای چند جنبه‌ی مهم است:

- هزینه‌ی تولید را به شدت کاهش می‌دهد.
- زمان مصرفی برای تولید را به شدت کاهش می‌دهد.
- کاهش زمان مصرفی تولید، سرعت پیشرفت محصولات و دانش آن‌ها را به حد غیرقابل باوری در جامعه بالا می‌برد.
- هزینه‌های اولیه برای تبدیل شدن به تولیدکننده را برای افراد جامعه کاهش می‌دهد.
- صرفه‌جویی در منابع محدود مصرفی. محدود بودن منابع مصرفی و بالا بودن تقاضای مصرف از سوی تولیدکنندگان، خود یکی از دلایل افزایش هزینه‌ها است.

۲. هزینه‌ی تولید یک محصول برابر است با تقسیم هزینه‌های تولید بر تعداد تولیدکنندگان و وجود تولیدکنندگان بیشتری یعنی صرف هزینه‌ی کم‌تر برای هر تولیدکننده و نتیجه‌ی آن نیاز کم‌تر به سرمایه‌ی هنگفت اولیه و تبدیل شدن قشر بیشتری از جامعه به تولیدکننده خواهد بود.

۵.۳ درآمد

هر تولیدکننده، خود نیز یک مصرف‌کننده است بدین صورت که هم در تولید محصول خود، مصرف‌کننده‌ی محصولات دیگر تولیدکنندگان است و هم به عنوان یک فرد از جامعه نیازمندی‌های بی‌شماری دارد که توسط تولیدکنندگان دیگر تأمین می‌شوند.

کارکرد اصلی درآمد، پاسخگویی به مطالبه‌ای است که دیگر افراد جامعه در ازای برآورده کردن نیاز ما می‌کنند که به مطالبه‌ی دیگر افراد جامعه در ازای برطرف کردن نیاز ما، هزینه می‌گوییم. حال هرچه هزینه‌ها افزایش یابد، درآمد نیز باید افزایش یابد و هرچه هزینه‌ها کاهش یابد، درآمد نیز می‌تواند کاهش یابد.

رویکرد سیستم دانش آزاد به درآمد:

۱. نگهداری هزینه‌ها در حداقل میزان ممکن بجای افزایش درآمدها کاهش هزینه‌ها امکان تولیدکننده شدن افراد بیشتری از جامعه را فراهم می‌کند و حفظ هزینه‌ها در حداقل ممکن، از تبدیل تولیدکنندگان ثانویه به افراد مصرف‌کننده صرف جلوگیری می‌کند.

۲. کسب درآمد در قبال کار انجام شده^۱

۱ این هدف یکی از بزرگترین اهداف سیستم‌های اقتصادی است که جز در موارد انگشت‌شمار به وقوع نپیوسته است که ذکر آن‌ها از توان نگارنده خارج است.

حذف سرمایه از نیازمندی‌های تولیدکننده شدن، جامعه را از تفکر پول، پول می‌آورد دور کرده و بی‌نیاز می‌کند و همچنین نیاز لحظه‌ای به تولید محصولات جدید و توسعه‌ی محصولات قبلی برای کسب درآمد، جامعه را به سمت کسب درآمد در ازای کار انجام شده سوق می‌دهد.

افزایش هزینه‌ها در اقتصاد فعلی (سرمایه‌داری) به عهده‌ی نظام تولید یا تولیدکنندگان است و تقاضا برای افزایش دستمزد و در نتیجه افزایش درآمد به عهده‌ی جامعه. لازم به گفتن نیست که همیشه هزینه‌ها راحت‌تر از دستمزدها افزایش پیدا می‌کند. از طرفی هرچه هزینه‌ها افزایش یابد، هزینه‌های تولید افزایش پیدا می‌کند و هرچه هزینه‌های تولید افزایش یابد، نیاز به داشتن سرمایه‌ی هنگفت برای شروع تولید، بیشتر می‌شود و نتیجه‌ی این چرخه خروجی سرمایه‌داران = تولیدکنندگان خواهد بود و روزه‌روز از تعداد افراد عادی جامعه به عنوان تولیدکننده کاسته خواهد شد. ادامه‌ی چنین سیستمی یکی از دو نتیجه‌ی زیر را داشته است:

۱. یا جامعه تبدیل به نظام ضد سرمایه‌داری خواهد شد^۱

۲. یا افزایش هزینه‌ها بوسیله‌ی تولیدکنندگان، جامعه را به دو قشر سرمایه‌دار و کارگر تبدیل خواهد کرد^۲
از این رو سیستم سرمایه‌داری منجر به سیستم ارباب و برده می‌شود که، دیگر قشر ضعیف جامعه قدرتی برای ایجاد تغییر در سیستم موجود را نخواهد داشت.

یکی از تفکراتی که بواسطه‌ی سلطه‌ی سرمایه‌داران بر جوامع بوجود آمده، نیاز همیشگی به وجود کارگر است. کدام پدر یا مادری است که برای فرزند خود آرزوی کارگری در آینده را داشته باشد؟^۳

کارگر شدن عده‌ای از افراد اجتماع از روی جبر زمانه یا بهتر بگوییم جبر نظام اقتصادی موجود است و هیچ فردی در شرایط ایده‌آل اقتصادی، حاضر به کارگر دیگران شدن نیست. ذکر این نکته را لازم می‌دانیم که پیاده‌سازی نظام اقتصادی که نیاز به کارگر ندارد، بسیار متفاوت از نظام‌های کمونیستی است که نافی نیاز به وجود کارگران نیستند و سعی در برابری حقوق کارگران و کارفرمایان دارند. نه تنها اینگونه سیستم‌ها هیچگونه تلاشی برای کم‌کردن کارگران و تبدیل آن‌ها به تولیدکنندگان مستقل انجام نمی‌دهند بلکه انگیزه‌ی افراد را برای تبدیل شدن به تولیدکنندگان مستقل نیز سلب می‌کنند.

رشد علم با رشد کارگر نسبت عکس دارد. در مشاغلی مانند ساختمان‌سازی، کشاورزی، صنایع و... امروزه بسیاری از کارها به دست ابزارآلات پیشرفته یا ربات‌ها انجام می‌شود. دقت به این نکته ضروری است که نظام سرمایه‌داری منفعت‌گرا بوده و کسب سود بیشتر به هر قیمتی را مجاز می‌داند. در این نظام تا وقتی وجود کارگر سود بیشتری نصیب کارفرمایان کند، لزوم وجود کارگر را تبلیغ و مکانیسم‌های ایجاد کارگر را تقویت می‌کنند و در صورتی که وجود کارگر مانع

۱ یک نمونه نظام‌های کمونیستی است.

۲ یا درست‌تر ارباب و برده

۳ آنچه برای خود نمی‌پسندی برای دیگران هم می‌پسند

کسب سود بیشترشان شود، با بی‌رحمی تمام کارگران را از صنایع خود حذف می‌کنند^۱. در جوامع امروزی شاهد مهاجرت افراد دارای تخصص پایین از شهرها و روستاهای کوچک به شهرهای بزرگ هستیم. افرادی که اغلب به عنوان کارگران شغل‌های سطح پایین در شهرهای بزرگ شناخته می‌شوند و خصوصیت غالب آن‌ها کم‌دانش بودن آن‌ها در درجه‌ی اول و در درجه‌ی بعد کم‌سرمایه بودنشان است. محیطی که این افراد در آن رشد کرده‌اند اغلب از امکانات کم آموزشی یا اختلاف کیفیت آموزشی برخوردار است که این اصلی‌ترین عامل تبدیل شدن آن‌ها به کارگر است. در دسترس بودن دانش با کیفیت، اصلی‌ترین هدف و دستاورد سیستم دانش آزاد و نبود نیاز به سرمایه برای تولیدکننده شدن افراد جامعه از آثار مهم آن است.

۶.۳ حقوق مصرف‌کننده

از جمله حقوق‌هایی که مصرف‌کننده در استفاده از یک محصول دارد، رضایت و تضمین کیفیت محصول است. در سیستم دانش آزاد با توجه به مطالب گفته‌شده در فصل‌های قبل، تولیدکننده مجبور به حفظ و افزایش کیفیت محصول است. توان رقابت تولیدکنندگان ارتباط مستقیم با کیفیت محصولاتشان دارد. از عوامل مؤثر در جلب رضایت مصرف‌کننده در سیستم دانش آزاد می‌توان:

- قیمت حداقلی
 - پشتیبانی تمام‌وقت
 - توسعه‌ی سریع
 - کیفیت بالا
 - تنوع محصول
 - ارتقای محصولات قدیمی
 - و در محصولات غیر فیزیکی، پرداخت بعد از مصرف به میزان توان مصرف‌کننده و رضایت از محصول
- را نام برد.

۷.۳ تبلیغات

برعکس سیستم سرمایه‌داری که تبلیغات نقش اصلی را در فروش محصولات ایفا می‌کند، در سیستم اقتصادی دانش آزاد تبلیغات نقش تعیین‌کننده‌ای ندارد. نیاز به مصرف‌کننده‌ی بیشتر در

۱ همان کارگرانی که توسط مکانیسم‌های خود ایجاد کرده بوده‌اند.

محصولات انحصاری، نیازمند تحقیق و تفکر بیشتر است اما یکی از دلایل این کار می‌تواند از دست دادن مشتریان به مرور زمان یعنی بعد از مصرف محصول باشد که این خود می‌تواند دلایل متفاوتی داشته باشد. شاید یکی از این دلایل نارضایتی مصرف‌کنندگان از کیفیت محصول یا پشتیبانی آن باشد.

کمبود تبلیغات در سیستم اقتصادی دانش آزاد حاصل چند عامل تاثیرگذار است:

- نبود سرمایه‌ی کافی برای تبلیغات که یک عامل جبری شناخته می‌شود
- نبود نیاز به تبلیغات (رقابتی) از طرف تولیدکننده و جایگزینی آن با تبلیغات مصرف‌کنندگان
- تبلیغات آگاهی‌رسان که هزینه‌ی آن میان تمامی تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان تقسیم می‌شود

۱.۷.۳ تبلیغات رقابتی

نوعی از تبلیغات که توسط یک تولیدکننده انجام شده و هدف آن پیشی گرفتن از دیگر تولیدکنندگان در جذب مشتری برای یک محصول مشابه است. در اینگونه از تبلیغات روزبه‌روز میزان تبلیغات از طرف تولیدکنندگان محصولات مشابه، بیشتر می‌شود و اغلب به سمت فریب مصرف‌کننده و بزرگنمایی محاسن محصولات می‌انجامد و هر تولیدکننده‌ای در انجام این کار موفق‌تر عمل کند، پیروز رقابت است.

نکاتی پیرامون تبلیغات رقابتی:

- تولیدکننده‌ای که واقعیت محصولات خود را بیان کند، حتی در صورت بهتر بودن محصولش نمی‌تواند در این رقابت پیروز شود. اثر این اتفاق می‌تواند به شدت جامعه را به سمت بی‌اخلاقی دروغ سوق دهد.
- هزینه‌های اینگونه از تبلیغات در سیستم سرمایه‌داری بخشی از هزینه‌ی تولید تلقی شده و بر روی قیمت محصول تولیدی کشیده می‌شود و این جامعه است که هزینه‌ی آن را پرداخت می‌کند. به عبارتی جامعه هزینه‌ی دروغ‌گو شدن تولیدکنندگان خود را پرداخت می‌کند.

۲.۷.۳ تبلیغات آگاهی‌رسان

اینگونه از تبلیغات بر روی تولیدکنندگان تمرکز نداشته و بجای آن بر روی لزوم استفاده از محصولات تأکید دارد. در این روش تمامی تولیدکنندگان بر روی استفاده از محصول خاصی تمرکز می‌کنند، نه بر روی تولیدکننده‌ای خاص.

نکاتی پیرامون تبلیغات آگاهی‌رسان:

- همانگونه که از نام اینگونه از تبلیغات مشخص است هدف، بالا بردن سطح آگاهی جامعه است. این روش مکمل و جزئی از سیستم آموزشی دانش آزاد حساب می‌شود
- اینگونه از تبلیغات به عنوان برطرف‌کننده‌ی خلأهای آموزشی مورد استفاده قرار می‌گیرد و به مرور زمان به سمت کم‌تر شدن پیش خواهد رفت
- چون از جنس آموزش است بر صداقت استوار بوده و نقطه‌ی مقابل تبلیغات رقابتی است
- در این روش هزینه‌ها بین تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان تقسیم می‌شود و هزینه‌ای به جامعه تحمیل نخواهد شد

۳.۷.۳ لزوم تبلیغات

- در سیستم اقتصادی دانش آزاد لزومی به تبلیغات رقابتی نیست.
- در سیستم سرمایه‌داری راه‌کاری برای حذف یا تصحیح تبلیغات رقابتی نیست.

۴.۷.۳ روش تبلیغات

یکی از خصوصیات سیستم دانش آزاد مخالفت کامل با اهرم‌های جبری است. به همین دلیل در سیستم آموزشی خود نیز، آموزش را بصورت آزاد و خود خواسته در اختیار افراد جامعه قرار می‌دهد و صرفاً جنبه‌ی آگاهی‌بخشی در لزوم کسب دانش را مد نظر خود قرار داده است. تبلیغات آگاهی‌رسان نیز به عنوان بخشی از سیستم آموزشی دانش آزاد، به هیچ‌وجه تحمیلی نیست و ورودی به حریم شخصی افراد جامعه انجام نمی‌دهد درصورتیکه در سیستم سرمایه‌داری، تبلیغات رقابتی از هر فرصتی برای ورود به حریم شخصی افراد جامعه استفاده می‌کند. از این رو امروزه کمتر مکانی یافت می‌شود که تبلیغات رقابتی سیستم سرمایه‌داری در آن مشاهده نشود.

۴ مکانیسم رفتاری نظام سرمایه‌داری

هدف:

هدف اول و آخر این سیستم، کسب سود بیشتر و درآمد بالاتر برای صاحبان تولید است.

روش:

سرمایه‌داران هرگونه هزینه‌ای را به منظور دریافت سود بیشتر انجام می‌دهند.

شرح:

هرگونه مکانیسمی که بتواند با هزینه‌کرد کم‌تر موجب کسب درآمد بیشتری شود در این سیستم مجاز است.
مثال:

- ربا - نزول - وام: ماهیت اصلی اینگونه از روش‌ها این است که ثروتمندان سرمایه‌ی محدودی را در ازای تضمین محکم^۱ در اختیار فرد متقاضی قرار داده و بدون توجه به اینکه این سرمایه سودآور بوده یا خیر، اصل و سود و در مواردی دیرکرد سرمایه‌ی خود را از آن فرد دریافت می‌کنند.
- تبلیغات: سرمایه‌دارن هزینه‌هایی را برای در اختیار گرفتن مکانی خاص از صاحب آن به منظور انجام تبلیغات انجام می‌دهند و از طرف مقابل هزینه‌ای بیشتر از آنچه برای تبلیغات انجام داده‌اند را از سود فروش محصولات خود، از همان فرد (با واسطه جامعه) دریافت می‌کنند.

۱ که همانند پول نقد است و همیشه بیش از مقداری است که در اختیار مشتری قرار داده شده است

- سودهای سپرده: در اغلب موارد و در بهترین حالت، سرمایه‌ی افراد خرد جامعه را گرفته و با آن محصولات خود را تولید کرده و مبلغی بیش از میزان سودی که به افراد جامعه می‌دهد، از جامعه کسب می‌کند (هم از افرادی که سرمایه‌ی آنان را در اختیار گرفته و هم همه‌ی افراد جامعه)

ابزار:

بهترین و گسترده‌ترین ابزار نظام سرمایه‌داری برای رسیدن به اهداف خود، بانک است.^۱ بانک‌ها به بهانه‌ی پرداخت سود (و اغلب به بهانه‌ی جایزه و نه حتی پرداخت سود) سرمایه‌ی افراد جامعه^۲ را از آن‌ها گرفته و سودی چند برابر برای خود و هزینه‌ای چند برابر را به همان افراد و دیگر افراد جامعه تحمیل می‌کنند.

در این سیستم شما باید حتماً سرمایه‌ای در چرخه تولید داشته باشید تا بتوانید در این میان مقداری از ضرر خود بکاهید و برسود خود بی‌افزایید. برآیند کلی این سیستم می‌شود افزایش فشار اقتصادی بر اقشاری از جامعه که نمی‌توانند تولیدکننده (سرمایه‌دار) باشند و سرازیر شدن دستمزد این افراد در جیب سرمایه‌داران (به خصوص سرمایه‌داران کلان سیستم) حال درست یا نادرست بودن کسب سود از این طریق مقوله‌ی دیگری است.

برداشت اشتباه:

اینکه سیستم سرمایه‌داری در راستای پیشرفت جامعه و راحت‌تر کردن زندگی افراد جامعه گام برمی‌دارد، دروغ محض بوده و تنها اگر پیشرفت جامعه تامین‌کننده سود بیشتر برای سرمایه‌داران باشد، این نظام این کار را خواهد کرد ولی این پیشرفت به هیچ شکلی راحت‌تر شدن زندگی افراد جامعه را در پی نخواهد داشت.

۱ پول نیز یکی از مهم‌ترین این ابزارها است که به علت باورهای فعلی افراد اجتماع نسبت به فواید پول و همچنین پیچیده بودن توضیح آن، نمی‌توانیم در اینجا آن را باز کنیم. صرفاً همین نکته را بگوییم که پول فقط باید ابزاری برای تسهیل تجارت باشد و نه بیشتر از آن

۲ افرادی از جامعه که مالک سرمایه‌های خرد هستند اغلب به سمت جایزه‌ها رفته و افرادی که دارای سرمایه‌های نسبتاً متوسطی هستند به سمت سپرده‌های سودآور می‌روند. دسته‌ی اول بیشترین میزان سرمایه را دارا می‌باشند و بیشترین سود را به بانک‌ها (نظام سرمایه‌داری) می‌رسانند ولی در عوض کمترین منفعت را می‌برند.

۵ مکانیسم رفتاری سیستم دانش آزاد

هدف:

هدف اول و آخر این سیستم افزایش آگاهی افراد جامعه است.

روش:

در دسترس قرار دادن دانش برای همه‌ی اقشار جامعه.

شرح:

در دسترس بودن دانش برای همه، باعث افزایش آگاهی و افزایش آگاهی باعث اصلاح روابط اجتماعی و سیستم تولید خواهد شد.

مثال:

- اسلام
- نرم افزار آزاد

آثار:

- ایجاد روابط انسانی بین افراد جامعه
 - استاد و شاگرد
 - تولیدکننده و مصرف کننده
 - توانا و ناتوان
- حل مشکل اقتصادی افراد جامعه
- حل مشکل زندگی و پیشرفت جامعه

مراجع

[۱] قرآن، سوره‌ی بقره، آیات ۲ و ۳ (ذَلِكَ الْكِتَابُ لَا رَيْبَ ۚ فِيهِ ۚ هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ - الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ) (ترجمه: این کتاب که هیچ شک در آن نیست، راهنمای پرهیزگاران است - آن کسانی که به جهان غیب ایمان آرند و نماز به پا دارند و از هر چه روزیشان کردیم به فقیران انفاق کنند)

[۲] قرآن، سوره‌ی بقره، آیه ۷۶ (وَإِذَا لَقُوا الَّذِينَ آمَنُوا قَالُوا آمَنَّا وَإِذَا خَلَا بِعُضْمٍ قَالُوا أَتُحَدِّثُونَهُمْ بِمَا فَتَحَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ لِيُحَاوِرَكُمْ بِهِ عِنْدَ رَبِّكُمْ ۚ أَفَلَا تَعْقِلُونَ) (ترجمه: و هرگاه با مؤمنان روبرو شوند گویند: ما نیز ایمان آورده‌ایم؛ و چون با یکدیگر خلوت کنند گویند: چرا دری که خدا از علوم به روی شما گشوده به روی مسلمانان باز می‌کنید تا به کمک همان علوم با شما نزد خدایتان محاجه کنند؟ چرا راه عقل و اندیشه نمی‌پوید؟)

[۳] قرآن، سوره‌ی بقره، آیه ۱۵۱ (كَمَا أَرْسَلْنَا فِيكُمْ رَسُولًا مِّنكُمْ يَتْلُو عَلَيْكُمْ آيَاتِنَا وَيُزَكِّيكُمْ وَيُعَلِّمُكُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَيُعَلِّمُكُم مَّا لَمْ تَكُونُوا تَعْلَمُونَ) (ترجمه: چنانکه در میان شما رسولی از خودتان فرستادیم که آیات ما را برای شما تلاوت می‌کند و نفوس شما را پاک و منزّه می‌گرداند و به شما تعلیم کتاب و حکمت می‌دهد و آنچه را نمی‌دانید به شما می‌آموزد)

[۴] قرآن، سوره‌ی بقره، آیه ۲۴۵ (مَنْ ذَا الَّذِي يُقْرِضُ اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا فَيُضَاعِفَهُ لَهُ أَضْعَافًا كَثِيرَةً ۚ وَاللَّهُ يَقْبِضُ وَيَبْسُطُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ) (ترجمه: کیست که خدا را قرض الحسنه دهد تا خدا بر او به چندین برابر بیفزاید؟ و خداست که می‌گیرد و می‌دهد، و همه به سوی او باز گردانده می‌شوید)

[۵] قرآن، سوره‌ی بقره، آیه ۲۶۱ (مَثَلُ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ كَمَثَلِ حَبَّةٍ أَنْبَتَتْ سَبْعَ سَنَابِلٍ فِي كُلِّ سَنبُلَةٍ مِائَةٌ حَبَّةٌ ۚ وَاللَّهُ يُضَاعِفُ لِمَنْ يَشَاءُ ۚ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ) (ترجمه: مثل آنان که مالشان را در راه خدا انفاق می‌کنند به مانند دانه‌ای است که از آن هفت خوشه برآید و در هر خوشه صد دانه باشد، و خداوند از این مقدار نیز برای هر که خواهد بیفزاید، و خدا را رحمت بی‌منتهاست و (به همه چیز) داناست)

[۶] قرآن، سوره‌ی بقره، آیه ۲۶۲ (الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ثُمَّ لَا يُتْبِعُونَ مَا أَنْفَقُوا مَنًّا وَلَا أَذًى ۚ لَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ) (ترجمه: آنان که مالشان را در راه خدا انفاق کنند و در پی انفاق منتهی نگذارند و آزاری نکنند، آنها را پاداش نیکو نزد خدا خواهد بود و از هیچ پیشامدی بیمناک نباشند و هرگز اندوهناک نخواهند بود)

[۷] قرآن، سوره‌ی بقره، آیه ۲۶۴ (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَبْطُلُوا صَدَقَاتِكُمْ بِالْمَنِّ وَالْأَذَى (...)(ترجمه: ای اهل ایمان، صدقات خود را به سبب منت و آزار تباه نسازید ...)

[۸] قرآن، سوره‌ی بقره، آیه ۲۶۷ (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَنْفِقُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا كَسَبْتُمْ (...)(ترجمه: ای اهل ایمان، انفاق کنید از بهترین آنچه اندوخته‌اید ...)

[۹] قرآن، سوره‌ی بقره، آیه ۲۶۸ (الشَّيْطَانُ يَعِدُكُمُ الْفَقْرَ وَيَأْمُرُكُم بِالْفَحْشَاءِ ۗ وَاللَّهُ يَعِدُكُم مَّغْفِرَةً مِّنْهُ وَفَضْلًا ۗ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ)(ترجمه: شیطان شما را وعده فقر و بی‌چیزی دهد و به کارهای زشت و بخل وادار کند، و خدا به شما وعده آمرزش و احسان دهد، و خدا را رحمت بی‌منتهاست و (به همه امور جهان) داناست)

[۱۰] قرآن، سوره‌ی بقره، آیه ۲۷۲ (... و هر قسم انفاق و احسان کنید درباره خویش کرده‌اید (...)(ترجمه: ... و مَا تَنْفِقُوا مِنْ خَيْرٍ فَلَا نَنْفُسِكُمْ ...)

[۱۱] قرآن، سوره‌ی بقره، آیه ۲۷۴ (الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ سِرًّا وَعَلَانِيَةً فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ)(ترجمه: کسانی که مال خود را در شب و روز انفاق کنند نهان و آشکارا، آنان را نزد پروردگارش پاداش نیکو خواهد بود و هرگز بیمناک و اندوهگین نخواهند گشت)

[۱۲] قرآن، سوره‌ی بقره، آیه ۲۷۶ (يَمْحَقُ اللَّهُ الرِّبَا وَيُرْبِي الصَّدَقَاتِ ۗ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ كُلَّ كَفَّارٍ أَثِيمٍ)(ترجمه: خدا سود ربا را نابود گرداند و صدقات را افزونی بخشد، و خدا مردم بی‌ایمان گنه پیشه را دوست ندارد)

[۱۳] قرآن، سوره‌ی بقره، آیه ۲۸۰ (وَإِنْ كَانَ ذُو عُسْرَةٍ فَنَظِرَةٌ إِلَىٰ مَيْسَرَةٍ ۗ وَأَنْ تَصَدَّقُوا خَيْرٌ لَّكُمْ ۗ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ)(ترجمه: و اگر تنگدست شود به او مهلت دهید تا توانگر گردد، و بخشیدن آن به رسم صدقه، برای شما بهتر است اگر دانایید)

[۱۴] قرآن، سوره‌ی آل عمران، آیه ۱۳۳ (وَسَارِعُوا إِلَىٰ مَغْفِرَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا السَّمَاوَاتُ وَالْأَرْضُ أُعِدَّتْ لِلْمُتَّقِينَ)(ترجمه: و بشتابید به سوی مغفرت پروردگار خود و به سوی بهشتی که پهنای آن همه آسمانها و زمین را فرا گرفته و مهیا برای پرهیزکاران است)

[۱۵] قرآن، سوره‌ی آل عمران، آیه ۱۳۴ (عَنِ النَّاسِ ۗ وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ)(ترجمه: آنبایی که از مال خود در حال وسعت و تنگدستی انفاق کنند و خشم خود فرونشانند و از مردم درگذرند، و خدا دوستدار نیکوکاران است)

[۱۶] قرآن، سوره‌ی آل عمران، آیه ۱۸۰ (وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذِينَ يَبْخُلُونَ بِمَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ هُوَ خَيْرًا لَّهُمْ ۚ بَلْ هُوَ شَرٌّ لَّهُمْ ۚ سَيُطَوَّقُونَ مَا بَخُلُوا بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ۚ وَلِلَّهِ مِيرَاثُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ۚ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ) (ترجمه: آنان که بخل نموده و از مالی که خدا از فضل خویش به آنها داده حقوق فقیران را ادا نمی‌کنند گمان نکنند این بخل به نفع آنها خواهد بود بلکه به ضرر آنهاست، چه آنکه مالی که در آن بخل ورزند در قیامت زنجیر گردن آنها شود، و تنها خدا وارث آسمانها و زمین است و خدا به کردار شما آگاه است)

[۱۷] قرآن، سوره‌ی آل عمران، آیه ۱۸۷ (وَإِذْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ لَتُبَيِّنُنَّهُ لِلنَّاسِ وَلَا تَكْتُمُونَهُ فَنَبَذُوهُ وَرَاءَ ظُهُورِهِمْ وَاشْتَرَوْا بِهِ ثَمَنًا قَلِيلًا ۚ فَبَسَّ مَا يَشْتَرُونَ) (ترجمه: و چون خدا از آنان که کتاب به آنها داده شد پیمان گرفت که حقایق کتاب آسمانی را برای مردم بیان کنید و کتمان نکنید، پس آنها عهد خدا را پشت سر انداخته و آیات الهی را به بهایی اندک فروختند، پس بد معامله‌ای کردند)

[۱۸] قرآن، سوره‌ی انعام، آیه ۹۱ (وَمَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ إِذْ قَالُوا مَا أَنْزَلَ اللَّهُ عَلَيْنَا بَشَرًا مِّنْ شَيْءٍ ۚ قُلْ مَنْ أَنْزَلَ الْكِتَابَ الَّذِي جَاءَ بِهِ مُوسَىٰ نُورًا وَهُدًى لِلنَّاسِ ۚ تَجْعَلُونَهُ قَرَاطِيسَ تُبْدُونَهَا وَتُخْفُونَ كَثِيرًا ۚ وَعُلِّمْتُمْ مَا لَمْ تَعْلَمُوا أَنْتُمْ وَلَا آبَاؤُكُمْ ۚ قُلِ اللَّهُ ۚ ثُمَّ ذَرْهُمْ فِي خَوْضِهِمْ يَلْعَبُونَ) (ترجمه: و آنها خدا را آن گونه که باید، نشناختند که گفتند: خدا بر هیچ کس از بشر کتابی نفرستاده. بگو: کتاب توراتی را که موسی آورد و در آن نور و هدایت خلق بود چه کسی بر او فرستاد که شما آیات آن را در اوراق نگاشته، بعضی را آشکار می‌نمایید و بسیاری را پنهان می‌دارید و آنچه را شما و پدرانتان نمی‌دانستید به شما آموختند؟ بگو: خداست، سپس آنها را بگذار تا به بازیچه خود فرو روند)

[۱۹] قرآن، سوره‌ی انعام، آیه ۱۶۰ (مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ مَثَلِهَا ۚ وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزَىٰ إِلَّا مِثْلَهَا وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ) (ترجمه: هر کس کار نیکو کند او را ده برابر آن خواهد بود و هر کس کار زشت کند به قدر کار زشتش مجازات شود و بر آنها اصلا ستم نخواهد شد)

[۲۰] قرآن، سوره‌ی توبه، آیه ۹ (اشْتَرُوا بِآيَاتِ اللَّهِ ثَمَنًا قَلِيلًا فَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِهِ ۚ إِنَّهُمْ سَاءَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ) (ترجمه: آنان آیات کتاب خدا را به بهایی اندک فروختند تا آنکه راه خدا را بستند، همانا بسیار بد می‌کرده‌اند)

[۲۱] قرآن، سوره‌ی توبه، آیه ۱۰۴ (أَلَمْ يَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ هُوَ يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ وَيَأْخُذُ الصَّدَقَاتِ وَأَنَّ اللَّهَ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ) (ترجمه: آیا مؤمنان هنوز ندانسته‌اند که محققا خداست که توبه

بندگان را می‌پذیرد و صدقه آنها را قبول می‌فرماید و خداست که بسیار توبه پذیر و بر خلق مهربان است؟)

[۲۲] قرآن، سوره‌ی توبه، آیه ۶۷ (الْمُنَافِقُونَ وَالْمُنَافِقَاتُ بَعْضُهُمْ مِّنْ بَعْضٍ ۚ يَأْمُرُونَ بِالْمُنْكَرِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمَعْرُوفِ وَيَقْبِضُونَ أَيْدِيَهُمْ ۚ نَسُوا اللَّهَ فَنَسِيَهُمْ ۚ إِنَّ الْمُنَافِقِينَ هُمُ الْفَاسِقُونَ) (ترجمه: مردان و زنان منافق، متفق با همدیگر و طرفدار یکدیگرند، مردم را به کار بد و می‌دارند و از کار نیکو منع می‌کنند و دست خود را می‌بندند، و چون خدا را فراموش کردند خدا نیز آنها را فراموش کرد، در حقیقت منافقان بدترین زشتکاران عالمند)

[۲۳] قرآن، سوره‌ی فاطر، آیه ۲۹ (إِنَّ الَّذِينَ يَتْلُونَ كِتَابَ اللَّهِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَنْفَقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً يَرْجُونَ تِجَارَةً لَّنْ تَبُورَ) (ترجمه: آنها که کتاب خدا را تلاوت کرده و نماز به پا می‌دارند و از آنچه ما روزیشان کرده‌ایم پنهان و آشکار انفاق می‌کنند امید تجارتي دارند که هرگز زیان و زوال نخواهد یافت)

[۲۴] قرآن، سوره‌ی حدید، آیه ۱۰ (وَمَا لَكُمْ أَلَّا تُنْفِقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلِلَّهِ مِيرَاثُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ...) (ترجمه: و برای چه در راه خدا انفاق نکنید در صورتی که وارث تمام آسمانها و زمین خداست؟! ...)

[۲۵] قرآن، سوره‌ی حدید، آیه ۱۱ (مَنْ ذَا الَّذِي يُقْرِضُ اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا فَيُضَاعِفَهُ لَهُ وَلَهُ أَجْرٌ كَرِيمٌ) (ترجمه: آن کیست که به خدا قرض نیکو دهد تا خدا بر او چندین برابر گرداند و او را پاداشی با لطف و کرامت باشد؟)

[۲۶] قرآن، سوره‌ی تغابن، آیه ۱۷ (إِنْ تُقْرِضُوا اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا يُضَاعِفْهُ لَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ۚ وَاللَّهُ شَكُورٌ حَلِيمٌ) (ترجمه: اگر به خدا قرض نیکو دهید خدا برای شما چندین برابر گرداند و هم از گناه شما درگذرد و خدا بر شکر و احسان خلق نیکو پاداش دهنده است و بسیار بردبار است)

[۲۷] قرآن، سوره‌ی مزمل، آیه ۲۰ (... فَأَقْرَأُوا مَا تيسَّرَ مِنْهُ ۚ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَأَقْرِضُوا اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا ۚ وَمَا تُقَدِّمُوا لِأَنْفُسِكُمْ مِنْ خَيْرٍ تَجِدُوهُ عِنْدَ اللَّهِ هُوَ خَيْرًا وَأَعْظَمَ أَجْرًا ۚ وَاسْتَغْفِرُوا اللَّهَ ۚ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ) (ترجمه: ... پس در هر حال آنچه میسر و آسان باشد به قرائت قرآن پردازید و نماز به پا دارید و زکات مالتان بدهید و به خدا قرض نیکو دهید، و هر عمل نیک برای آخرت خود پیش فرستید آن را البته نزد خدا بیابید و آن اجر و ثواب آخرت بسی بهتر و بزرگتر است، و دایم از خدا آمرزش طلبید که خدا بسیار آمرزنده و مهربان است)

[۲۸] قرآن، سوره‌ی ذاریات، آیه ۱۵ الی ۱۹ (إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ - آخِذِينَ مَا آتَاهُمْ رَبُّهُمْ ۚ إِنَّهُمْ كَانُوا قَبْلَ ذَلِكَ مُحْسِنِينَ - كَانُوا قَلِيلًا مِّنَ اللَّيْلِ مَا يَهْجَعُونَ - وَبِالْأَسْحَارِ هُمْ يَسْتَغْفِرُونَ - وَفِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ لِّلسَّائِلِ وَالْمَحْرُومِ) (ترجمه: متقیان همه در بهشت و بر لب چشمه‌های آب غنوده‌اند - همان نعمتها که خدایشان به آنها عطا کند فراگیرند چرا که پیش از آن مردمی نیکوکار بودند - از شب اندکی را خواب می‌کردند - و سحرگاهان از درگاه خدا طلب آمرزش و مغفرت می‌کردند - و در اموالشان بر فقیر سائل و محروم حقی منظور می‌داشتند)

[۲۹] قرآن، سوره‌ی لقمان، آیه ۱۸ (وَلَا تَصْعِرْ خَدَكَ لِلنَّاسِ وَلَا تَمْشِ فِي الْأَرْضِ مَرَحًا ۚ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ) (ترجمه: و هرگز به تکبر و ناز از مردم (اهل نیاز) رخ متاب و در زمین با غرور و تبختر قدم بر مدار، که خدا هرگز مردم متکبر خودستا را دوست نمی‌دارد) حدیث: از امام صادق (ع) نقل شده است که ضمن تفسیر آیه: «و لا تصعر خدک للناس»؛ فرمود: باید همه مردم از لحاظ دریافتهای علمی از دیدگاه تو، مساوی و برابر باشند [و باید سهم و بهره از علم را بطور مساوی به آنها بپردازي و در میان آنها تبعیض روانداری] (سوریه لقمان، آیه ۱۸؛ کافی، ج ۱، ص ۵۱)

[۳۰] قرآن، سوره‌ی یوسف، آیه ۸۸ (... إِنَّ اللَّهَ يَجْزِي الْمُتَصَدِّقِينَ) (ترجمه: ... که خدا صدقه بخشندگان را نیکو پاداش می‌دهد)

[۳۱] قرآن، سوره‌ی انفال، آیات ۳ و ۴ (إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ وَإِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ آيَاتُهُ زَادَتْهُمْ إِيمَانًا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ - الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ) (ترجمه: مؤمنان حقیقی آنانند که چون ذکری از خدا شود دلهاشان ترسان و لرزان شود و چون آیات خدا را بر آنها تلاوت کنند بر مقام ایمانشان بیفزاید و به خدای خود در هر کار توکل می‌کنند - آنان که نماز را به پا می‌دارند و از هر چه روزی آنها کرده‌ایم انفاق می‌کنند)

[۳۲] قرآن، سوره‌ی انفال، آیه ۶۵ (يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ حَرِّضِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَى الْقِتَالِ ۚ إِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ عِشْرُونَ صَابِرُونَ يَغْلِبُوا مِائَتِينَ ۚ وَإِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ مِائَةٌ يَغْلِبُوا أَلْفًا مِّنَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَّا يَفْقَهُونَ) (ترجمه: ای رسول، مؤمنان را بر جنگ ترغیب کن که اگر بیست نفر از شما صبور و پایدار باشند بر دویست نفر غالب خواهند شد و اگر صد نفر بوده بر هزار نفر از کافران غلبه خواهند کرد، زیرا آنها گروهی بی‌دانشند)

[۳۳] قرآن، سوره‌ی اعراف، آیه ۵۲ (وَلَقَدْ جِئْنَاهُمْ بِكِتَابٍ فَصَّلْنَاهُ عَلَىٰ عِلْمٍ هُدًى وَرَحْمَةً لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ) (ترجمه: و محققا ما برای ایشان کتابی آوردیم که در آن هر چیز را بر اساس علم و دانش تفصیل دادیم برای هدایت و رحمت آن گروه که ایمان می‌آورند)

[۳۴] قرآن، سوره‌ی شعراء، آیه ۱۵۱ (وَلَا تُطِيعُوا أَمْرَ الْمُسْرِفِينَ) (ترجمه: و از رفتار رؤسای مسرف و ستمگر پیروی نکنید)

[۳۵] قرآن، سوره‌ی اعراف، آیه ۳۱ (... كَلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ) (ترجمه: ... بخورید و بیاشامید و اسراف مکنید، که خدا مسرفان را دوست نمی‌دارد)

[۳۶] قرآن، سوره‌ی اسراء، آیه ۲۷ (إِنَّ الْمُبْذَرِينَ كَانُوا إِخْوَانَ الشَّيَاطِينِ وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِرَبِّهِ كَفُورًا) (ترجمه: که مبذران و مسرفان برادران شیطانهایند، و شیطان است که سخت کفران پروردگار خود کرد)